

DEMOKRATİK SOL PARTİ T.B.M.M. Grup Başkanlığı	
Tarih	23.5.2002
No.	590

2/978-15619/36895

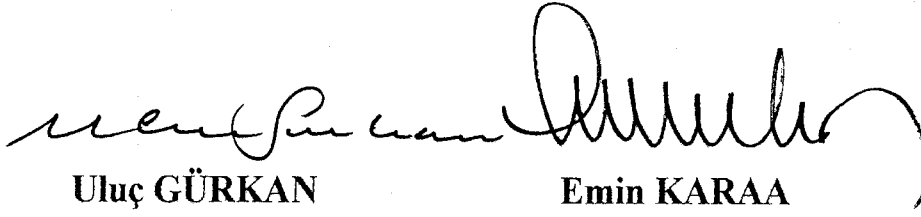
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi”miz genel ve madde gerekçeleri ile birlikte ekte sunulmuştur.

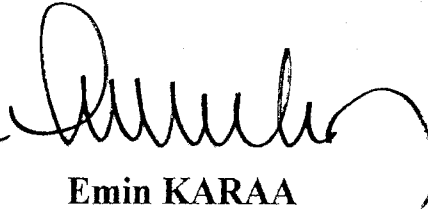
Gereği saygıyla arz olunur. 08.05.2002

Ali ARABACI
Bursa Milletvekili

Uluç GÜRKAN
Ankara Milletvekili

Emin KARAA
Kütahya Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Çağdaş ceza hukukunda, ceza sistemini tamamlayan, bir ceza infaz kurumu olan “şartla salıverilme” (meşruten tahliye), 1926 yılında, 765 sayılı TCK ile hukukumuzda girmiştir. Şartla salıverilme öğretide, mahkum edildiği hürriyeti bağlayıcı cezalardan, yasanın gösterdiği bir kısmını iyi hal ile ve kurallara tam uyarak geçirmiş bulunan mahkumun, konulmuş olan şartlara her bakımdan uymaması durumunda geri alınması koşuluyla, mahkumiyet süresini tamamıyla bitirmeden merciince alınacak bir kararla salıverilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Şartla salıverilme kurumunun ortaya çıkışında, suçlunun, hakimın kabul ettiğinden daha kısa sürede uslanabileceği ve bu durumdaki mahkumların ceza infaz kurumlarında daha fazla kalmasının gereksizliği düşüncesi önde gelmektedir. Ayrıca şartla salıverilme, cezaevine giren mahkumu iyi duruma özendirmekte, cezaevlerinde düzenin kurulmasında yardımcı olmakta, iyi durumda olanları ödüllendirmekte, özgürlük özlemini arttırmakta ve eski mahkumların özgür bir vatandaş olarak topluma katılmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu nitelikleriyle şartla salıverilme, çağdaş ceza hukukunun ve ceza infaz sisteminin temel bir kurumudur (Anayasa Mahkemesi, 19.7.1990 gün, 1989/35 E.,1990/22 K.- S. DÖNMEZER/S. ERMAN, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt III, 1994, Sh.68-69).

Şartla salıverilme mahkumun geçmişiyile ve işlediği suçun türüyle ilgili olmayıp, mahkumun cezasını çektiği zaman ve geleceği ile ilgilidir. Bir anlamda hükümlünün iyi halli olması nedeniyle ödüllendirilmesidir. Başka bir ifade ile, şartla salıverilmenin şartları bakımından mahkumlar arasında suçun türüne göre ayırım yapılması haklı görülemez. Şartla salıverilme bakımından mahkumlar arasında ayırım yapılmasının yegane haklı dayanağı, mahkumun çektiği cezanın türü ve miktarı olabilir (Dr.Ersan ŞEN, Anayasa Mahkemesi Kararlarında Ceza Hukuku,Ceza Özel Hukuku-Ceza Yargılama Hukuku, Ceza İnfaz Hukuku- 1998, Sh.638).

“...cezanın infazı, suçlunun topluma uyum sağlamasını ve topluma yeniden kazandırılmasını amaçlar. İşlenen suçun, şartla salıverilme açısından belirleyici bir niteliği yoktur. (Ana.Mah.31.3.1992 tarih, 1992/25-29).

Türk İnfaz Hukukunda iki tür şartla salıverilme düzenlenmiştir. Birincisi 647 s. yasanın 19.maddesi ile ek-2nci maddesi, diğeri de 3713 sayılı yasanın 17.maddesi ile düzenlenmiştir. Kendisine 647 sayılı yasa hükümleri uygulanan mahkumlarda, idam cezası yerine 30 yıl, müebbet hapis cezası yerine 20 yıl, diğcr suçlarda 2/5 oranında cezaevinde yatmış olmak (647 s.y.19/1-Ek-2) şartla salıverilme için yeterli sayılmışken, 3713 sayılı yasa hükümleri uygulanan

mahkumlarda, idam cezası yerine 36 yıl, müebbet hapis cezası yerine 30 yıl, diğer suçlarda $\frac{3}{4}$ oranında cezaevinde yatmış olmak şartla salıverilme için yeterli sayılmaktadır.

Söz gelimi, adam öldürme suçu nedeniyle 30 yıl ağır hapis cezası alan bir kişi, 647 sayılı yasa uygulandığında 8 yılını cezaevinde geçirmesi şartla salıverilme için yeterli olurken, 3713 sayılı yasa uygulandığında şartla salıverilmesi için 15 yıl cezaevinde kalmak zorundadır.

Anayasa Mahkemesi bu farklı uygulamayı Anayasa'nın 2 ve 10.maddelerine aykırı bulmamıştır (Ana.Mah.31.3.1993 gün, 1991/18 E., 1992/20 K.). Bu anlayışın, Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını düzenleyen 13.maddesinden kaynaklandığı, terör suçlarında farklı ve ağırlaştırıcı düzenlemeler yapılabileceği, diğer ülkelerde de benzer uygulamalar bulunduğu söylenebilir.

Ne var ki, Anayasa Mahkemesinin bu kararına karşın, müessesenin niteliği gözetilerek aynı miktar cezayı alanlar arasında, suçun türüne bakılmaksızın eşitlik sağlanmak gerekmiştir.

Ancak, 647 sayılı yasada öngörülen sistem, toplumdaki adalet duygusunu, adalete ve devlete olan güveni sarsacak niteliktedir. Mahkumun cezasının bir bölümünü cezaevinde geçireceği sürenin çok kısa olması, cezaların etki ve caydırıcılığını ortadan kaldırmaktadır. Eğer bir ceza caydırmayı da amaçlıyorsa suçluya hak ettiği yaptırım uygulanmalıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, CİHK'nun 19.maddesi ile aynı kanunun ek 2.maddesinde yer alan kurallar çerçevesinde, şartla salıvermeye hak kazanma süresi, hükümlülük süresinin $\frac{2}{5}$ oranına kadar inmiştir. Şartla salıvermenin uygulanabilmesi için mahkumun cezaevinde iyi hal gösterdiğinin cezaevi idaresince belirlenmesi gerekmektedir. Bu kuralın işleyişi, cezaevlerindeki personel ve donanımın yetersizliği nedeniyle bugün otomatik hale gelmiş bulunmaktadır. Bu çerçevede şartla salıverme, Türk hukukunda **cezanın etkinliğini adeta ortadan kaldıran**, suçluya verilen cezanın ağırlığını çok hafifleten bir uygulama haline gelmiş, (Yargılama Düzeninde Kalite-TÜSİAD Raporu, 1998, Sh.87); suç ile ceza arasındaki denge yok olmuştur. Bu dengenin yok olması "adaleti sağlamadığı gibi, toplumun adalet duygusunu sarsmış, cezaların örnek olma ve suçları önleyici işlevi yok olmuştur. Böylece, ceza, halkın gözünde adalet görünümünü yitirmiştir". Yasanın bu hükmü (647 s.y.19/1, Ek-2), ne yazık ki sürekli bir "af yasası" niteliğindedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1.- Değişiklik teklifi ile, 647 Sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 19 uncu maddesinde düzenlenen “Şartla Salıverilme” müessesesi yeni esaslara bağlanmakta, idam, müebbet hapis ve diğer hürriyeti bağlayıcı cezaya hükümlü mahkumların şartla salıverilebilmesi için cezaevinde iyi halle geçirecekleri süreler artırılmaktadır.

Ayrıca, değişikliğe konu maddenin ikinci fıkrasında yer alan kademeli süreler kaldırılmakta, şartla salıverilmenin geri alınabilmesi genel hükme bağlanmaktadır.

MADDE 2.- Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanunun 19 uncu maddesinden ayrı olarak, ayrıca her ay için altı gün indirim sağlayan Ek.2 nci maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 3.- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4.- Yürütme maddesidir.

Diğer ülkelerin yasalarına baktığımızda, genellikle cezanın yarısının çekilmiş olması şartı aranmaktadır. Fransa, İtalya, Brezilya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Portekiz ve Uruguay kanunlarında olduğu gibi. Cezanın üçte ikisinin infaz edilmiş bulunması şartını koyan kanunları olan ülkelere örnek olarak Polonya, Danimarka, Almanya, Yunanistan, Norveç, İsveç, Arjantin, Kolombiya, Kostarika, Ekvator, Meksika, Peru'yu sayabiliriz. İspanyol kanunu ise, cezanın dörtte üçünün infaz edilmiş bulunması şartını koştur. Mecburi şartla salıvermeye ilişkin olan hallerde İsveç Kanununa göre cezanın altıda beşinin infaz edilmiş bulunması şarttır (DÖNMEZER/ERMAN-Age.Sh.71).

Görüldüğü gibi, dünyanın hiçbir ülkesinde hükümlülük süresinin beşte ikisini cezaevinde geçiren hükümlünün salıverilmesi düşünülmemiştir.

Hukukun önde gelen görevlerinden birisi de toplumda var olan suç eğilimlerini önlemek, artmasına izin vermemektir. Ceza adaleti ise suçun önlenmesine, suçlunun iyileştirilmesine yöneliktir. Amaç, toplumdaki hastalıkların ve yaraların düzeltilmesidir. Ceza adaleti ile kötülük yapanın iyilik görmesi önlenir. Mevcut yasa ise bu özellikleri taşımamaktadır.

Değişiklik teklifi ile, TBMM tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenlerin 30 yıl yerine 35 yıl; müebbet hapis cezasına hükümlülerin 20 yıl yerine 28 yıl, diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalara mahkum edilenlerin, hükümlülük sürelerinin 2/3 ünü cezaevinde iyi halle çekmeleri halinde şartla salıverilecekleri düzenlenmiş, diğer kademeler ve Ek 2 nci madde yürürlükten kaldırılmıştır.

Böylece, idam cezasına mahkum olanlar 35 yıl, müebbet hapse mahkum olanlar 28 yıl, diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkum olanlar, hükümlülük sürelerinin 2/3 ünü cezaevinde iyi halle geçirmediği şartla salıverilemeyeceklerdir.

**CEZALARIN İNFAZI HAKKINDA KANUNUN
BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE
DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1.- 13.7.1965 tarih, 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 19 uncu maddesinin 1 inci ve 2 nci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler 35 yıllarını; müebbet ağır hapis cezasına hükümlüler 28 yıllarını; diğer şahsi hürriyeti bağlayıcı cezalara mahkum edilmiş olanlar hükümlülük süresinin 2/3’ünü çekmiş olup da Tüzüğe göre iyi halli hükümlü niteliğinde bulunduğu takdirde, talepleri olmasa dahi şartla salıverilirler.

Tutuklu veya hükümlü iken firar edenler, firara teşebbüs suçundan veya cezaevi idaresine karşı ayaklanma suçundan mahkum edilmiş olanlar ile disiplin cezası olarak dört defa hücre hapsi cezası almış olanlar şartla salıverilmeden yararlanamazlar”.

MADDE 2.- Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Ek 2 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3.- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4.- Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

